

Karsai Krisztina¹

THC vagy CBD? Izgalmas jogi kérdések a *French Bulldog*-ügy margójára

Bevezetés

Németh Zsolt 2019-ben ezt írja:

„A modern felfogás szerint a rendőrség akkor tölti be társadalmi szerepét, ha probléma-orientált. A drogprobléma azonban csak kevésbé abban ragadható meg, hogy kábítószert használnak, annak szociális, oktatási-nevelési és egészségügyi gyökereihez kellene eljutni. A bűnüldözés csak a probléma felületét karcolgatja és miután hatalmas és bővülő kiterjedésű a jelenség, csupán ügykezelésre jut az erejéből; nem érdekli a látencia, a társadalmi valóság, sőt, a bűnmegelőzésben sem érdekelt – annál inkább bűnügyek, gyanúsítottak produkálásában. Itt különösen szembeszökő a szervezeti kultúra szorítása, az intézményi önérdek.”²

A jubiláns rövid helyzetértékelése aggasztó képként tárja elénk az egyes ügyek kezeléséből kialakult szervezeti és társadalmi lenyomatot.

Jelen tanulmányomban azt vizsgálom, hogy a CBD-származékok hazai piacának 9/11-e, azaz a 2020. szeptember 10-i rendőrségi razzia a budapesti French Bulldog üzlethelységében mennyiben felel meg a Németh Zsolt által leírt általános képnek.³ A következőkben tehát a CBD-termékek (kenderszármazékok) jogi és büntetőjogi megítéléséről teszek közzé egy rövid összefoglalást, mindezeket az uniós jogi szabályozás kontextusában is szükségképpen elhelyezve. Összintén remélem, hogy írásom témája jubiláns érdeklődésére is számot tarthat, és örömmel olvassa majd soraimat a kötet hasábjain.

¹ Intézetvezető egyetemi tanár, Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Bűnügyi Tudományok Intézete. Kapcsolat: karsai.krisztina@juris.u-szeged.hu.

² Németh Zsolt: Kábítószerügy: rendőrségi csapda. *Miskolci Jogi Szemle*, 14. (2019), 2. különszám, 2. kötet. 280.

³ Lásd: www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/mindosze-20-percig-volt-nyitva-a-kabitoszert.

A razzia

A rendőrség tájékoztatása szerint:

„A Budapesti Rendőr-főkapitányság rendőrei a Készenléti Rendőrség, a Katasztrófavédelem, a NÉBIH, illetve az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet munkatársaival együttműködve 2020. szeptember 10-én 18 órakor megjelentek Budapesten a VII. kerület Kertész utcában található egyik üzletnél, mert az üzlet úgy hirdette meg tevékenységét, hogy Magyarországon elsőként lehet cannabis virágot, marihuánát vásárolni. A BRFK nyomozói a társszervekkel közösen az éppen megnyitó üzletben kutatást tartottak és közel négy kilogramm szúrós szagú, zöld színű kábítószergyanús növényi törmeléket találtak és foglaltak le. A helyszínen alkalmazott kábítószereszt szerint a lefoglalt anyag THC tartalmú kábítószer volt. A rendőrök a kutatás során lefoglalták az üzlet 20 perc alatt keletkezett közel 400 ezer forintos bevételét is. A katasztrófavédelem munkatársai az üzletet az egyéb szabálytalanságok miatt ideiglenesen bezárták. A BRFK rendőrei az üzletből 15 vásárlót mintavétel céljából előállítottak, akik közül 12 embernek lett pozitív az eredménye különböző kábítószeres vizsgálatában. A rendőrök a lefoglalt kábítószergyanús anyagot a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ laboratóriumába szállították, amelyről az előzetes vegyészszakértői vélemény megállapította, hogy kábítószernek minősül. A BRFK VII. kerületi Rendőrkapitányság az üzlet két tulajdonosa ellen kábítószer-kereskedelem bűntett megalapozott gyanúja miatt indított eljárást, elszámoltatásuk folyamatban van”.⁴

A hivatalos tájékoztatással szemben a French Bulldog honlapján és egyéb közösségimédia-platformjain látható, hogy CBD-termékeket és nem marihuánát reklámozott a vállalkozás, ami különösen fontos részlet, hiszen a CBD-termékek – önmagukban – nem tekinthetők kábítószernek. A weboldal szerint:

„[A] brand égisze alatt saját márkás kendervirágzatok, édességek, ruházati és dohányzási kiegészítőket készítettünk el nektek a legnagyobb precizitással, prémium minőségben, hogy minden igényt kielégíthessünk. Termékeink az Európai Unióban hatályos szabályozásoknak megfelelően max. 0,2% THC tartalommal rendelkeznek, így azok megvásárlása, birtoklása és fogyasztása teljes mértékben legális Magyarországon és az EU teljes területén. Minden aktuálisan kapható virágzatunk THC és CBD tartalma a készlet függvényében változik, így egy adott virágfajta hatóanyaga különbözhet egymástól”.⁵

Izgalmas kérdés lehet, hogy vajon honnan került kábítószer a helyszínre, a vállalkozás jogszerűen forgalmazható termékein kívüli termékekről van-e szó? Ugyancsak

⁴ Lásd: www.police.hu/hu/hirek-es-informaciok/legfrissebb-hireink/bunugyek/mindosze-20-percig-volt-nyitva-a-kabitoszert.

⁵ Lásd: <https://thefrenchbulldog.hu>.

feszítő a kérdés, hogy a 12 pozitív eredménnyel rendelkező előállított személy kábítószer-fogyasztására nézve milyen összefüggés áll fenn az üzletben való tartózkodással: melyek voltak azok a különböző kábítószeresek, amelyekre pozitív eredményt mutatott a teszt, ezen anyagokat ott a helyszínen szerezték-e be stb. Ezek a kérdések bizonyosan megnyugtatóan választ kapnak az eljárás során, de ezt megelőzően fontos tisztázni, hogy milyen anyagok és termékek kerülhettek forgalomba egyáltalán, és hogy ezeknek a jogi megítélése miként alakul – a büntetőjogi szabályozás fényében is. A következőkben tehát először a jogi helyzetet vizsgálom meg – s bár kézenfekvő lenne a hazai joghelyzettel kezdeni –, az uniós jogra vonatkozó elemzéssel kezdem, tekintettel arra a tényre, hogy annak eredménye értelemszerűen hatással van vagy lehet a hazai alkalmazandó jogra is. Mivel nem áll rendelkezésre egészen pontos tényállás a helyszínen talált termékekről, a vizsgálatomban az észszerűen elképzelhető lehetőségeket vizsgálom meg.

THC és CBD

A THC (delta-9-tetrahidrokannabinol) és a CBD (kannabidiol) – a *cannabis sativa* növényben található két fő kannabinoid. „A kannabinoidok olyan vegyületek, amelyek a kannabinoid-receptorokon keresztül fejtik ki hatásukat. Ezek a specifikus kötőhelyek elsősorban a központi idegrendszerben találhatók, de néhány egyéb szövetben, sőt az immunrendszer elemeiben is kimutatták a jelenlétüket.”⁶ A CBD-hatóanyaggal kapcsolatosan elmondható, hogy ez a kender-növényben található kannabinoid nem pszichoaktív (szemben a THC-vel), de farmakológiai hatású.⁷ Mindkettő kannabinoid – kifejlett növény esetén – főként a virágzatban fordul elő. A kendernövény magjában nem találhatók kannabinoidok. A THC-tartalmú növény és származékai jelentős korlátozás, illetve tilalom alá esnek, akkor, ha a hatóanyag-tartalom – a kifejlett növényben vagy készítményekben meghalad egy bizonyos átlagos koncentrációt. Ennek érdekében az alacsony és a magas THC-tartalmú kendernövények közötti különbségtétel indokolt – a nemzetközi büntetőjogi, az uniós jogi és a hazai jogi szabályozásban⁸ az egyik legfontosabb paradigma ezek megkülönböztetése. A további fontos rendszeralkotó ismerveket a következő pontban mutatom be.

⁶ Az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet állásfoglalása a kannabidiollal való tevékenységre vonatkozóan. 2018. 08. 21. Lásd: https://ogyei.gov.hu/ogyei_allasfoglalasok.

⁷ Vö. Szendrei Kálmán – Hunyadi Attila: Kannabisz, a növényi kaméleon. *Gyógyszerészet*, (2012), 2. 85–86.

⁸ Általában lásd Ignác György: A kábítószer és az új pszichoaktív anyag fogalmának aktuális jogértelmezési problémái. *Jogelméleti Szemle*, (2018), 2. 84–97.

Európai jogi kontextus

Kábítószerekkel szembeni küzdelem

Az európai jogi integrációban a kábítószerekkel kapcsolatos büntetőjogi fellépés markáns jellemzői a következők:

- a) a kábítószerekkel kapcsolatos keresleti magatartások (különösen a fogyasztás és használati célú birtokban tartás stb.) nem képezik jogi integráció tárgyát, a tagállamok saját kulturális és morális hagyományaik, felfogásuk alapján kezelik az ilyen jellegű cselekményeket;⁹
- b) ehhez képest az uniós integráció az egészségpolitika esetleges befolyásolási övezetét a drogfogyasztás káros egészségügyi hatásainak monitorozása és azok enyhítése érdekében tett intézkedések (és azok finanszírozása) körében éreztheti hatását; valamint
- c) a kábítószer-kínálati cselekmények széles körű és szigorú kriminalizálása¹⁰ valósult meg.

Ezekkel a kérdésekkel e helyütt nem foglalkozom részletesen, önmagában a kábítószer-kereskedelemre vonatkozó magyar büntetőjogi szabályozás összhangban van ezen (és más nemzetközi jogi) követelményekkel. Ami azonban alaposabb vizsgálatot igényel, az az a körülmény, ami egyébként ebben az indításként felvetett esetben is relevanciát kap: hogy mi minősül kábítószernek, és ha valami nem az, akkor egészen pontosan milyen szabályozórendszeren átjutva kerülhet kereskedelmi forgalomba?

Az Európai Unió Bíróságának mérőfldlköitélete 2020-ból

A jelenlegi uniós joghelyzet bemutatását az Európai Unió Bírósága (EUB) 2020. november 19-én hozott ítéletével¹¹ érdemes kezdeni, amely a BS, CA ellen folytatott francia büntetőeljárásban előterjesztett előzetes döntéshozatali eljárásban született. Az ügyben szereplő személyek CBD minőségének vizsgálatára szolgáló eszközök és kenderolaj forgalmazása céljából 2014-ben létrehozott társaság egykori igazgatói, amely a konkrét időszakban CBD-tartalmú folyadékot felhasználó

⁹ Vö. Sivadó Máté: Kábítószer-bűnözés. In Barabás A. Tünde (szerk.): *Alkalmazott kriminológia*. Budapest, Dialóg Campus, 2020. 475–492.

¹⁰ A tiltott kábítószer-kereskedelem területén a bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetésekre vonatkozó minimumszabályok megállapításáról szóló, 2004. október 25-i 2004/757/IB tanácsi kerethatározat (HL 2004. L 335., 8.); Schengeni Végrehajtási Egyezmény 71. cikke.

¹¹ A C-663/18 sz. ügyben 2020. november 19-én hozott ítélet.

elektronikus cigarettát forgalmazott (2014-es elkövetés). A CBD hatóanyagot a „cannabis sativából”, vagyis a „kenderből” vonták ki, olyan fajtából, amely természetesen magas CBD-tartalommal és alacsony THC-tartalommal rendelkezik. Az e-cigarettában használt CBD-t a Cseh Köztársaságban állították elő, *cannabis sativa* növény egészének felhasználásával, amelyet szintén helyben termesztettek. A CBD-t is ez a társaság importálta Franciaországba és szerelte ki az elektronikus cigaretták patronjaiba. Miután a piacon tájékoztató kampánnyal megjelent a cég, a francia gyógyszerbiztonsági hivatal bevonásával vizsgálat indult a céggel, majd büntetőeljárás a két igazgatóval szemben. Megállapították ugyan, hogy a vizsgált termékekben található THC mértéke minden esetben a jogilag megengedett határérték alatt maradt, a 2018. január 8-i ítéletében a marseille-i büntetőbíróság megállapította, hogy a két fenti személy „a mérgező anyagokra vonatkozó szabályozás” megsértésében bűnös, akiket 18, illetve 15 hónap felfüggesztett szabadságvesztésre, valamint fejenként 10 ezer euró pénzbüntetésre ítélték. Az érintett személyek fellebbezésükben előadták, hogy a *cannabis sativa* növény egészéből származó CBD forgalmazásának tilalma ellentétes az uniós joggal, így az uniós jogot sértő módon szankcionálták az ő cselekményüket.

A fellebbezést elbíráló bíróság megállapította, hogy „kender (*cannabis sativa*), nyersen vagy megmunkálva, de nem fonva; kenderkóc és kenderhulladék (beleértve a foszlatott rongyhulladékot is)” a HR-nómenklatúra 57. árucsoportjában szerepel, amely árucsoportban a Szerződések I. mellékletére történik utalás, következésképpen azt az EUMSZ 38. cikk értelmében vett mezőgazdasági terméknek kell tekinteni, amely rendelkezés az áruk szabad mozgásán alapuló belső piacot hoz létre (36. pont). Miután megvizsgálta az esetleges kimentési okokat,¹² továbbra is az a kérdés maradt nyitva az eljáró nemzeti bíróság számára, hogy a francia korlátozás (azaz a büntetőjogi üldözés), megfelel-e az uniós jognak, és a vonatkozó uniós jog értelmezését érintően tette fel előzetes kérdéseit az EUB-nak.

Az EUB vizsgálata többlépcsős volt. Először meg kellett vizsgálnia, hogy tekinthető-e kábítószernek az így előállított CBD. Az anyagot nem tartalmazza az 1971-es pszichotróp anyagokról szóló ENSZ-egyezmény, az 1961-es egységes kábítószer-egyezmény viszont kiterjedhetne rá, az alábbi értelmezés alapján: a CBD, mivel azt egy, a Cannabis nemzetséghez tartozó növényből vonják ki, és e növény egészét használják fel, a virágzó vagy termő ágvégződéseket is beleértve, az egyezmény I. jegyzéke értelmében vett kannabiszkivonatnak,¹³ következé-

¹² Karsai Krisztina: *Az európai büntetőjogi integráció alapkérdései*. Budapest, CompLex, 2004. 134.

¹³ A „kannabisz” és a „kannabisznövény” fogalmát az egységes egyezmény 1. cikke (1) bekezdésének b) és c) pontja a következőképpen határozza meg: „a kannabisznövény bármilyen elnevezéssel jelölt virágzó vagy termő ágvégződéseit jelenti (kivéve a magokat és az ágvégződés nélküli leveleket), amelyekből a gyantát még nem vonták ki”, illetve „a »kannabisznövény« az összes

képpen az említett egyezmény 1. cikke (1) bekezdésének j) pontja értelmében vett „kábitószernek” minősül.¹⁴ Az egyezmény azonban a kannabisz fogalmához érdemi komponenst is kapcsol, méghozzá az emberi egészségre gyakorolt ártalmas hatására vonatkozó tudományos ismeretek állása szerint.¹⁵ Ennek közvetlen következménye az, hogy a konkrét esetben a felhasznált kannabisznövény virágzatának elhanyagolható mértékű THC-tartalmára figyelemmel nem tekinti kábitószernek a virágzó ágvégződéseket. Így tehát a nemzetközi egyezmény szerint a kannabisz és származékainak kábitószerként beazonosítását a megfelelő értelmezést követve a hatóanyag-tartalom befolyásolja. Amennyiben tehát a kivonás tárgyát képező növények hatóanyag-tartalma alacsony volt, az egész növény felhasználásával elkészülő CBD nem lesz kábitószer.

Ezt követően azt kellett eldöntenie, hogy hogy ez a CBD (előállítási mechanizmusát tekintve) mezőgazdasági termék-e. Az EUB megállapította, hogy mivel a kérdéses CBD-anyagot a kannabisznövény egészéből vonták ki, az nem minősíthető mezőgazdasági terméknek, az Európai Unió (EU, Unió) 1307/2013. és 1308/2013. sz. rendeletei ezekre nem vonatkoznak, tehát a mezőgazdasági termékek közös piacát létrehozó szabályokat nem lehet alkalmazni ezekre.

A következő vizsgálati lépésben az EUB megállapította, hogy egyébként ezt az anyagot jogszerűen állították elő a cseh partnereknél. Látható persze, hogy ez alapján akár az első pont szerinti vizsgálattól el is lehetett volna tekinteni, hiszen feltételezhető, hogy egy másik EU-s tagállamban sem állítanak elő „jogszerűen” kábitószeret, de az EUB biztosra akart menni. A megállapításnak fontos következménye az, hogy ekként a CBD-termék az áruk szabad mozgásának uniós alapszabadsága alá esik, így annak korlátozása – amennyiben egy másik tagállamban már jogszerűen előállították és piacra került – az EUMSZ szerinti mennyiségi korlátozás vagy azzal azonos hatású intézkedés körében kaphat csak igazolást. Itt az úgynevezett közrendi kimentési okok¹⁶ jelennek meg, azaz azt kell megvizsgálni, hogy a – büntetőjogi tilalommal is ellátott – kereskedelmi korlátozást kimenti-e az EUMSZ 36. cikke szerinti valamely közérdeken alapuló indok (vagy követelmény), itt különösen a közegészség védelme. A közegészség védelme e korlátozó intézkedések körében nem abszolút jellegű, arányosnak kell lennie a korlátozásnak (a választott tagállami eszköznek) a céllal, azaz a közegészség

Cannabis nemzetséghez tartozó növényt jelenti”.

¹⁴ Vö. általában Balláné Füsster Erzsébet: A Cannabis útja az Istenek ajándékától a kábitószer tiltólistáig. In Finszter Géza – Korinek László – Végh Zsuzsanna (szerk.): *A tudós ügyész. Tanulmányok Bócz Endre 80. születésnapjára*. Budapest, HVG-ORAC, 2017. 17–27.

¹⁵ 2020 decemberében pedig az ENSZ Kábitószer-Bizottsága (CND) megszavazta, hogy az orvosi és terápiás célú kannabisz az egységes kábitószer-egyezmény (1961) IV. listájáról kerüljön le. Lásd: <https://news.un.org/en/story/2020/12/1079132>.

¹⁶ Karsai (2004): i. m. 134.

védelmével. Mivel az eljárás során megállapítást nyert, hogy az eredeti kannabisz-növény THC-tartalma nem éri el a 0,2%-ot, az EUB még azt is megállapítja, hogy a közegészség tekintetében hivatkozott valós kockázatot nem lehet pusztán hipotetikus megfontolásokra alapítani.

Mindezek alapján mondja ki azt, hogy az EUMSZ 34. és EUMSZ 36. cikket úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely megtiltja egy más tagállamban jogszerűen előállított kannabidiol (CBD) forgalmazását, ha azt a *cannabis sativa* növény egészéből, és nem kizárólag a rostjaiból és magjaiból vonják ki, kivéve, ha e szabályozás alkalmas a közegészség védelmére irányuló célkitűzés megvalósításának biztosítására, és nem lépi túl az e célkitűzés eléréséhez szükséges mértéket.

Az EU piacain, értsd a tagállamokban, a forgalmazással kapcsolatosan – ezt követően – a következő lényeges kérdés merül fel: miként kerülhet jogszerűen forgalomba a termék valamely tagállamban? A CBD kivonására, illetve egyáltalán a kendernövény fogyasztási célú felhasználására nézve nincs egységesített uniós szabályozás, a tagállamok maguk határozzák meg – a fenti korlátok között –, hogy miként kontrollálják a CBD piacát.

Ez azzal a következménnyel jár, hogy míg a termesztés (a rendelet miatt) mindenütt legális,¹⁷ a kivonás nem – de láthattuk, hogy például Csehországban igen. Várható ugyanakkor, hogy az EUB döntése jelentős átrendeződést fog eredményezni ezen a területen is, elképzelhető továbbá a CBD-re vonatkozó nemzeti szabályok harmonizálása. Ez különösen fontos és járható út is lenne a CBD-hatóanyagot tartalmazó termékek legfontosabb csoportjánál, még hozzá az élelmiszerek (táplálékkiegészítők) előállításának vonatkozásában, amelyeket érintően van szektorális uniós szabályozás. (Ebben a munkában a gyógyászati célú felhasználást sem érintem.)

Új élelmiszer?

A kendernövény vagy részeinek fogyasztása az emberi (európai) társadalmakban hosszabb időre visszanyúlik, van igazolható előzménye, ami azért lényeges, mert az EU élelmiszeripari szabályozásának egyik fontos rendszeralkotó eleme az, hogy valami új élelmiszernek minősül-e, vagy sem. Új élelmiszereknek nevezük ugyanis azokat az élelmiszereket, amelyek 1997. május 15. előtt az Unión belül nem kerültek jelentős mértékben emberi fogyasztásra (a tagállamok uniós csatlakozásának időpontjaitól függetlenül), emiatt a relatív újdonságból fakadóan biztonsági kockázatot rejthet a fogyasztásuk. Az új élelmiszerekről szóló

¹⁷ Van, ahol 0,3% a határérték, így Ausztriában és Luxemburgban.

2015/2283/EU rendelet¹⁸ felsorolja azon élelmiszer-kategóriákat, amelyek kockázatosak lehetnek az élelmiszer természetéből, szerkezetéből, felhasználási módjából vagy az alkalmazott előállítási technológiából adódóan. Emiatt az új élelmiszerek forgalomba hozatalát szigorú élelmiszer-biztonsági értékelés előzi meg, és csak ennek megfelelő eredménye esetén lehet kiadni az engedélyt a forgalmazásra. A jelen vizsgált kérdéskört illetően a kendernövény közvetlen részei nem minősülnek új élelmiszernek, azonban a CBD-hatóanyag kivonásával előállított további termékek esetében nem ez a helyzet, a kannabidiol 2019. január 17-től kezdődően új élelmiszernek¹⁹ minősül. Ez azt jelenti, hogy alkalmazni kell rá a fenti uniós rendelet szabályait, attól a nemzeti jogszabályok csak akkor térhetnek el, ha erre a rendelet felhatalmazást ad. Az új élelmiszerek forgalomba hozatala, engedélyezési rendje pontosan szabályozott a rendeletben, uniós központi hatóság (EFSA – *European Food Safety Authority*) adja ki az engedélyt. Ez azt jelenti, hogy csakis akkor lehet ilyen CBD-tartalmú terméket forgalomba hozni 2019. január 17-e után, ha és amennyiben megvan az engedély. Ennek hiányában a nemzeti szabályoktól függően lehet szankcionálni²⁰ a forgalomba hozatalt. Az Európai Bizottság 2020 folyamán – ennek ellenére – befagyasztotta az engedélyek kiadását figyelemmel arra a bizonytalanságra, hogy esetleg a CBD is kábítószernek minősülhet. Ezt a helyzetet az uniós jogban a korábban említett EUB-ítélet oldotta fel, és az Európai Bizottság be is jelentette, hogy az engedélykérelmeket szoros határidőn belül el fogja bírálni.²¹ Az uniós rendelet egyébként 2018. január 1-jétől hatályos, a CBD, ahogy említettem, 2019. január 17-én került a listára. Ez azt jelenti, hogy 2018. január 1-je előtt a valamely tagállamban jogszerűen forgalmazott CBD-hatóanyag-tartalmú termék (ha nem kábítószer), a fentiek szerint élvezi a közös piac jogi védelmét is az elismert korlátozásokkal. Valójában a 2018. január 1. és 2019. január 17. közötti időszakban is hasonló a helyzet, hiszen amíg nem került a listára, addig bizonyosan nem volt új élelmiszernek tekintendő a CBD.

¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/2283 rendelete (2015. november 25.) az új élelmiszerekről, az 1169/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 258/97/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és az 1852/2001/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg) 1.

¹⁹ Lásd: https://ec.europa.eu/food/safety/novel_food/catalogue/search/public/index.cfm?ascii=Cannabinoids.

²⁰ A rendelet 29. cikke szerint a tagállamok megállapítják az e rendelet rendelkezéseinek megszegése esetén alkalmazandó szankciókra vonatkozó szabályokat, és minden szükséges intézkedést megtesznek azok érvényesítése érdekében. Az előírt szankcióknak hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó erejűeknek kell lenniük. A tagállamok 2018. január 1-ig értesítik a Bizottságot ezekről a rendelkezésekről, valamint haladéktalanul értesítik bármely későbbi, ezeket érintő módosításról.

²¹ Lásd: <https://audiovisual.ec.europa.eu/en/video/I-199769?&lg=INT>.

A CBD e-cigarettában való felhasználása nem esik az új élelmiszerekre vonatkozó szabályozás alá, és nem minősül – jelenleg – dohányterméknek sem (mivel nincs nikotintartalma, és nem szükséges égés a „fogyasztáshoz”), ekként az általános fogyasztási cikkekkel kapcsolatos uniós keretszabályok és az esetleges tagállami szabályozás vonatkozik rá még most is, tehát az áruk szabad mozgása és a mennyiségi korlátozások (vagy azzal egyenértékű intézkedések) tilalma. További termékekben (például kozmetikumok) való felhasználásának jogi helyzetét ehhez hasonlóan lehet a szektorális szabályozások fényében feltárni.

Szeretném ismételten aláhúzni, hogy mindezek a megállapítások akkor helytállóak, ha az eredeti kendernövény, amelyből a CBD-t kivonták, alacsony THC-tartalmú egyed, s így nem tekinthető kábítószernek.

Hazai joghelyzet

Szektorális szabályozás

A kábítószer előállítására alkalmas növények termesztésének, forgalmazásának és felhasználásának rendjéről szóló 162/2003. (X. 16.) Korm. rendelet 1. § i) pontjának értelmében az alacsony THC-tartalmú kender olyan, a *Cannabis sativa* L. fajhoz tartozó rost- és magkenderfajta, amelynek tetrahidrocannabinol (THC) tartalma ténylegesen, vagy a kenderfajta állami elismerési eljárása vagy a Közösségi Fajtajegyzékbe való felvételre irányuló eljárás során végzett vizsgálatok eredménye alapján a növény légszáraz állapotú, gyökérszettől és száraktól mentes homogenizált részében nem éri el a 0,2%-ot. Ez a szabályozás összhangban van a mezőgazdasági termékpiacon közös szervezéséről és az ezekhez kapcsolódó agrártámogatási rendszerről szóló 1307/2013/EU és 1308/2013/EU rendeletekkel (a jelen joghelyzetben ezek a hatályos rendeletek), amelyek engedik (és támogatják) az alacsony THC-tartalmú kender termesztését.²²

A CBD-t tartalmazó készítmények vagy a gyógyszerhatóanyagokra vagy az élelmiszerekre vonatkozó szabályozás hatálya alá esnek (a kozmetikumokról ehelyütt nem ejtek szót). A CBD-t a kendernövényből kell értelem szerűen kivonni,²³ de a fentiek miatt nem közömbös, hogy az alapkendernövénynek a THC-tartalom szempontjából milyen tulajdonságai vannak – hiszen ez fogja meghatározni, hogy egyáltalán fel lehet-e használni CBD kivonására. Ha ugyanis

²² 162/2003. (X. 16.) Korm. rendelet a kábítószer előállítására alkalmas növények termesztésének, forgalmazásának és felhasználásának rendjéről, 3. §.

²³ A 66/2012. (IV. 2) Korm. rendelet 1. § 35. pontja kimondja, hogy kábítószer-előállításnak minősül a kannabisz, kannabiszgyanta elválasztása az azt szolgáltató kannabisznövénytől. A kannabidiol (CBD) kiválasztása tehát nem tekinthető kábítószer-előállításnak.

kábítószernek minősül (a THC-tartalom miatt), akkor hiába a CBD-re irányuló felhasználási szándék, ezt jogszerűen megtenni nem lehet.

A Korm. rendelet 11. §-a szerint az alacsony THC-tartalmú kender magját forgalomba lehet hozni, az egész növényre vonatkozó további tevékenységek engedélyhez kötöttek, és felhasználás célja szerinti ágazati jogszabályok vonatkoznak rá. A French Bulldog üzletében nyilvánvalóan fogyasztási célú forgalomba hozatalról lehet szó, így – a rendelkezésre álló információk alapján – a virágzat esetében a kendernövény származékainak forgalomba hozatalát kell vizsgálni. A hazai jogszabályok az alacsony THC-tartalmú kendernövény termesztését engedik (erről az OGYÉI [Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet] nyilvántartást vezet), azonban a kendernövény további felhasználásának szabályai attól függenek, hogy milyen célból vagy milyen célra történik a felhasználás. A fenti kormányrendelet a növény exportját, importját és transzferét szabályozza, a gyógyászati célú, az élelmiszer vagy táplálékkiegészítőként való felhasználást, az ipari (ruhaipar), illetve a kozmetikai jellegű felhasználást különböző szektorális jogszabályok tartalmazzák. Jelen esetben a fogyasztási célú (élelmiszerként vagy táplálékkiegészítőként való) felhasználás merülhet fel, hiszen – a rendelkezésre álló információk alapján – ilyen termékek forgalomba hozatala realizálódott a kérdéses üzletben.

Az alacsony THC-tartalmú kendernövény virágzata nem minősülhet tehát az újabb értelmezési gyakorlat szerint kábítószernek, ezért az engedély nélküli tevékenység nem lehet releváns sem a kábítószer-birtoklás, sem a kábítószer-kereskedelem körében. Ez a cselekmény tehát nem szubszumálható a Btk. egyik tényállása alá sem. Amennyiben a kendervirágzatok másik EU-s országból származtak, amelyben jogszerű volt az előállításuk, az esetleges előbbi szankcionálást a versenykorlátozó mennyiségi tilalmak körében kell megvizsgálni, és megállapítani, hogy az uniós követelmények (kimentési okok feltételei) fennállnak-e. Ha nem, akkor közvetlenül az EUMSZ szerződés alkalmazása – ha a rendőrségi sajtónyilatkozat szerinti kábítószer-kereskedelem gyanújából indulunk ki – az eljárás megszüntetéséhez, vádemelés után a felmentéshez kell hogy vezessen. Ezekre a termékekre legfeljebb – a fogyasztási célt tekintve – az élelmiszerekre (táplálékkiegészítőkre) vonatkozó szabályok lehetnek irányadók.

A „tisztá” CBD-készítmények esetében (tehát amellyel nem a kendernövény valamely részét dúsították), illetve a kendermagolaj CBD-vel való dúsítása esetén az időbeli hatályra tekintettel az új élelmiszerkénti forgalmazásnak az engedélyezése a jogkérdés, amit tisztázni kell. Vélelmezhető, hogy az uniós hatóság engedélye nem volt meg, mivel – ahogy említettem – az engedélyezési eljárások be voltak folytatva 2020 novemberéig.

Szemben a hivatkozott OGYÉI állásfoglalással, egészen addig, amíg a CBD nem került fel az új élelmiszerlistára, a CBD-tartalmú készítmények új élelmiszernek nem minősülhetnek. A joghelyzet feltárásához szükséges vizsgálni, hogy

volt-e valamilyen hazai szabályozás az új élelmiszerek uniós szabályozása előtt az ilyen készítményekre, figyelemmel arra, hogy a szabályozásban való tévedés esetlegesen hatással lehet az egyéni felelősségre is (lásd alább).

Az étrend-kiegészítőkről szóló EU irányelvnek megfelelően a 37/2004. (IV. 26.) ESZCSM rendelet hatályba lépésével, annak 10. §-a értelmében megszűnt az előzetes, kötelező engedélyezés. Helyette úgynevezett bejelentési (notifikációs) kötelezettség van, ami nem jelent mást, mint a termék címkéjének és egy adatlapnak a benyújtását az OGYÉI-hez, legkésőbb a termék forgalomba hozatalának napján. Az OGYÉI javaslatot tesz az étrend-kiegészítőkben alkalmazásra nem javasolt növények listájára, amennyiben azok hatóanyagainak vagy alkotórészeinek étrend-kiegészítőben történő alkalmazásuk, étrend-kiegészítőként való fogyasztásuk kockázatos lehet, tekintettel arra, hogy az étrend-kiegészítő is élelmiszer.

„A listában megtalálhatók a kender fajok (*Cannabis* sp., minden faj), melyek hajtásának, levelének, virágának felhasználása THC tartalmuk miatt étrend kiegészítőkben nem megengedett. Mindezek alapján étrend kiegészítőkben kizárólag a kendermag és annak feldolgozásával nyert termékek (pl. olaj, csíra örlemény stb.) használható fel, amennyiben a gyártó/forgalmazó a termék THC mentességét igazolja. Mivel a mag a betakarítás, feldolgozás során, a gyártósoron szennyeződhet THC-vel, csak olyan kendermag olaj alkalmazható étrend-kiegészítőkben, amelynek THC tartalma legfeljebb 10 mg/kg, és olyan egyéb kendermag készítmény, amelyben a THC maximális mennyisége nem több, mint 0,2 mg/kg. A kender alapú élelmiszer THC tartalmának megbízhatóságára vonatkozóan az élelmiszer vállalkozónak kell felelősséget vállalnia. Ezt lehet méréssel igazolni, vagy nyilatkozatot kell tenni.”

Amennyiben a nyilatkozat nem valós, különösen akkor, ha magas THC-tartalmat mutatnak ki, a büntetőjogi felelősség körében e tény felismerését külön vizsgálni kell. Azaz azt, hogy az elkövető tudta, hogy az általa forgalmazott étrend-kiegészítőt olyan kendernövényből készítették, amely kábítószernek minősül. A ténybeli tévedésnek bűnösséget kizáró jelentősége van, de ennek bizonyítása már a büntetőügyekben eljáró hatóságok feladata. A hatóanyag-tartalom objektív jelenléte nem alapozhatja meg a büntetőjogi felelősséget. Az alacsony THC-tartalmú virágzatok élelmiszerkénti használata szemben állhat az OGYÉI fenti javaslatával, de ettől még ezek nem válnak kábítószerrel. A forgalmazás esetleges szankcionálása megtörténhet a következő bekezdés szerint.

2019. január 17-ét követően a CBD-tartalmú termékek uniós engedély nélküli forgalomba hozatala élelmiszerlánc-felügyeleti bírság kiszabását eredményezheti az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény 63. § (1) bekezdés *aj*) pontja értelmében.²⁴ A jogsértés objektív tényén alapuló

²⁴ A magyar kormány az Európai Bizottságnak küldött jelentésében ezt jelölte meg szankcióként. Ref.Ares (2018) 316704-18/01/2018.

bírság kiszabása²⁵ értelemszerűen független az egyes individuumok esetleges büntetőjogi felelősségétől²⁶ azt a forgalmazó vállalkozóval vagy vállalkozással szemben kell majd kiszabni. Az engedélyeztetési kötelezettség fel nem ismerése (mint szubjektív tényező) a közigazgatási jogi keretrendszerben nem releváns. A rendelet megsértése esetére a tagállamnak hatékony, arányos és elrettentő erejű szankciókat kell bevezetni, így a fenti közigazgatási bírság mellett szabálysértési felelősség is felmerülhet (immár individuálisan és bűnösségi alapon): a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 238. §-a szerinti szabálysértés az élelmiszer engedély nélküli előállítás, forgalomba hozatala, amely szabálysértési pénzbírsággal és/vagy közérdekű munkával büntethető. Büntetőjogi felelősséget nem eredményezhet az engedély nélküli új élelmiszer forgalmazása.

Konkrét büntetőjogi kérdések

A jelenleg hatályos jogszabályi rendelkezések együttes alkalmazásával arra az eredményre juthatunk, hogy az esetben szereplő termékek, anyagok forgalmazása nem esik a kábítószer-kereskedelem tényállása alá. Elképzelhető természetesen, hogy az elkövetők eredeti szándéka épp az lett volna, hogy a jogszerűség kirakata mögött folytassanak magas THC-tartalmú kendernövényt vagy származékait (marihuána) érintően kriminális jellegű magatartásokat, ehhez azonban a fentiekől eltérő anyagokat kellett hogy lefoglaljon a hatóság. Ha ez megtörtént, akkor persze még az a lehetőség is fennáll, hogy az elkövetők nem voltak tudatában a kábítószer-tartalomnak. Ilyenkor a tévedés általános szabályai az irányadók. Kétségtelen tény, hogy a kábítószer-bűncselekmények körében a büntetőeljárásban eljáró hatóságok a szándékosságot – finoman szólva – nem bizonyítják túl, sőt a bizonyítási kétség terhét is legtöbbször átteszik az elkövetőkre (elkövetési mennyiség becsléssel történő megállapítása).²⁷ Ennek ellenére nem lehet mást hangsúlyozni, mint azt, hogy ha és amennyiben nem ismerte az elkövető a tényt, hogy mondjuk a CBD-olajjal átítatott kendervirágzat, amit megvételtre kínált, magas THC-tartalmú, kábítószer-kereskedelem miatt nem lehet felelősségre vonni.

²⁵ 194/2008. (VII. 31.) Korm. rendelet az élelmiszerlánc felügyeletével összefüggő bírságok kiszámításának módjáról és mértékéről.

²⁶ Vö. Karsai Krisztina: *Fogyasztóvédelem és büntetőjog*. Budapest, HVG-ORAC, 2011. 19.

²⁷ Vö. 16/2018. (V. 31.) ORFK utasítás a kábítószerrel összefüggő bűncselekmények nyomozása során a Rendőrség szerveire háruló feladatokról.

Zárszó

A French Bulldog-ügyről érthetően nincs elérhető és hiteles forrásból származó további információ a folyamatban levő büntetőeljárásra tekintettel, a cég Facebook-oldala azóta inaktív, és a rendőrségi kommunikáció sem ejt szót sem az eljárás megszüntetéséről, sem esetleges vádemelési javaslatról. Ugyanakkor furcsállom, hogy – amennyiben feltételezzük a vállalkozás még mindig elérhető szeptemberi nyilatkozatainak valóságtartalmát – semmilyen további nyilatkozat, cáfolat vagy magyarázat nem jelent meg az érintett vállalkozóktól.

Tényszűkében ugyanakkor véleményt formálni az esetről nem szerencsés. Így aztán a jubiláns helyzetértékelésének helytállóságát sem lehet a konkrét esetre még megállapítani, de az világos, hogy a büntetőjogi relevancia jónéhány bizonyításra váró lényeges körülmény esetén lehet egyáltalán csak adott. Ha azonban ezek a körülmények nem adóttak, akkor Németh Zsolt megállapításai pontosan illeszkednek erre a konkrét esetre is: valójában a hatósági beavatkozás az, aminek következtében a végső soron legális CBD-termékekkel foglalkozó vállalkozás úgy jelent meg a nyilvánosság előtt, mintha valamilyen szürke vagy illegális üzletet nyitott volna, mi több, ebben az esetben a fogyasztók előállítása aránytalan beavatkozás lenne ahhoz képest, hogy a hatóság nem tudta megállapítani a helyszínen, hogy jogszerű volt-e az adott termékek forgalomba hozatala. Amennyiben ugyanis a vállalkozás az uniós jogszerű forgalomba hozatalra hivatkozik, ennek vizsgálata nem a termékek lefoglalásával történik, hanem a megfelelő dokumentumok és adatbázisok áttekintésével. A hatóság tagjainak esetleges tájékozatlansága a jogszerű termékek felismerésével kapcsolatosan nem vonhatja maga után a jogsértő beavatkozást és a „gyanúsítottak produkálását” – amitől Németh Zsolt nyomán is óvakodni kellene...

Bízom benne, hogy nemsokára tisztábban látunk az ügyben, s bár ez nem szokványos laudáció, de itt és most az lenne – mindannyiunk – számára a legnagyobb öröm, ha jubilánsnak mégsem lenne igaza. Azt viszont őszintén remélem, hogy a jubiláns velem együtt kíváncsian várja a további híreket erről az ügyről is.

Irodalomjegyzék

- Balláné Füsster Erzsébet: A Cannabis útja az Istenek ajándékától a kábítószer tiltólistáig. In Finszter Géza – Korinek László – Végh Zsuzsanna (szerk.): *A tudós ügyész. Tanulmányok Bócz Endre 80. születésnapjára*. Budapest, HVG-ORAC, 2017. 17–27.
- Ignác György: A kábítószer és az új pszichoaktív anyag fogalmának aktuális jogértelmezési problémái. *Jogelméleti Szemle*, (2018), 2. 84–97.
- Karsai Krisztina: *Az európai büntetőjogi integráció alapkérdései*. Budapest, CompLex, 2004.
- Karsai Krisztina: *Fogyasztóvédelem és büntetőjog*. Budapest, HVG-ORAC, 2011.
- Németh Zsolt: Kábítószerügy: rendőrségi csapda. *Miskolci Jogi Szemle*, 14. (2019), 2. különszám, 2. kötet. 276–285.
- Sivadó Máté: Kábítószer-bűnözés. In Barabás A. Tünde (szerk.): *Alkalmazott kriminológia*. Budapest, Dialóg Campus, 2020. 475–492.
- Szendrei Kálmán – Hunyadi Attila: Kannabisz, a növényi kaméleon. *Gyógyszerészet*, (2012), 2. 84–89.